

Chejfec: el arte de caminar

J. VIDAL VALICOURT

NARRATIVA "El tedio es como un zoom despiadado sobre la epidermis del tiempo, cada instante se dilata y aumenta como los poros del rostro." Este fragmento de Baudrillard se aproxima a lo que el personaje de esta extraña, hipnótica novela de Sergio Chejfec siente a lo largo de este texto-paseo en una ciudad del sur de Brasil. El protagonista está afectado por una enfermedad que suele aquejar a muchos escritores: la pulsión andarina y la extrema soledad. Esta necesidad irrefrenable de andar tiene que ver con el deseo de no pertenencia. El personaje-narrador, y uno sospecha que el propio autor, es un apátrida voluntario. En todo caminante compulsivo existe un forastero vocacional que fomenta la nostalgia. El paseante es, en cierto modo, alguien que pretende no estar en ninguna parte, ausentarse por un tiempo para sentir esa íntima satisfacción de estar ilocalizable, siempre en tránsito. El paseante, sin embargo, va sufriendo un implacable proceso de zombificación. La curiosidad acompañada de desinterés -es constante esa dicotomía a lo largo de todo el relato- desemboca en el automatismo del caminante, que ya sólo se limita a ir consumiendo superficie.

El libro comienza con la asistencia del personaje a una conferencia que abandonará con premura con tal de evitar el encuentro, que prevé soporífero, con otros escritores. El personaje se ha marcado otro objetivo: el de caminar sin parar

SERGIO CHEJFEC. FOTO: DIEGO SANDSTEDE

EL LECTOR SE ADENTRARÁ HIPNOTIZADO EN EL UNIVERSO SINGULAR QUE CREA SERGIO CHEJFEC, UN ESCRITOR QUE SE ESCAPA DE LO MANIDO Y CUYO TONO NEUTRO Y EN SORDINA

hasta llegar a un parque, esa mancha verde que aparece como una promesa de salvación en el mapa que sostiene entre sus manos. Sin embargo, ese entusiasmo inicial se irá degradando hasta desembocar en el tedio, en una suerte de anemia andarina que no es más que la inercia, la pura y neutra mecánica del caminar. El personaje atribuye ese cansancio de su mirada a la homogeneización cada vez más acusada de las ciudades. Ciudades que,

por muy alejadas que se encuentren unas de otras, siempre poseen ese aire clónico. Aunque, también reconoce: "De tanto caminar se me ha reducido la capacidad de admiración o sorpresa." La novela es un largo y obsesivo soliloquio repleto de afluentes, caminos que se abren en esta especie de peripatetismo agudo que sufre el protagonista, un escritor que aprovecha para reflexionar sobre su vida, su escritura, su inminente cumpleaños. "Parte de la caminata es una forma de arqueología superficial." El narrador aplica su ojo-lupa y observa. Es sabido que la hiperobservación y la hiperconciencia conducen, o pueden conducir, al delirio. A fuerza de analizar la realidad se llega a la alucinación. Y esto es lo que le ocurre a este personaje que se siente intruso en todas partes, que se cree un impostor, tanto por el hecho de ser escritor como por el hecho de ser un paseante solitario. El sospechoso siempre acaba por confesar: "De tanto adoptar una actitud de escritor, había terminado siéndolo."

El lector se adentrará hipnotizado en el universo singular que crea Sergio Chejfec, un escritor que se escapa de lo manido y cuyo tono neutro y en sordina nos va atrapando lenta y poderosamente. Un relato subyugante que también funciona como un ensayo muy agudo sobre el arte de caminar, observar y escribir.

Sergio Chejfec: *Mis dos mundos* Candaya, 128 páginas, 14 €

Penderecki: de l'experimentalisme al monumentalisme

ANTONI PIZÀ

MÚSICA Fins ben entrats els anys setanta, Krzysztof Penderecki -el compositor polonès que acaba de complir 75 anys- va ser el típic compositor d'avantguarda. La seva música era impertinent, dissonant, estremidora i cacofònica; era, en poques paraules, el plat del dia del moment. Típica d'aquesta primera etapa radical i experimental és l'obra *Trenodia per a les víctimes d'Hiroshima* (1960). La partitura, aquí, substitueix el solfeig convencional amb un codi de símbols gràfics tan insòlits com curiosos. Unes franges horitzontals de negre sòlid, per exemple, indiquen l'execució de *clusters*. Si l'amable lector s'acosta a un piano i deixa caure la mà plana -o fins i tot tot el braç- sobre qualsevol part del teclat, obtindrà un *cluster*, o sigui una massa de so sense harmonia. Els violins, a més a més, es fan sonar amb estridència a la part posterior del pont de l'instrument, creant així un xerric esgarriat i ultra agut que evoca els gemecs de les víctimes d'Hiroshima. Apropiadament, en grec, una *trenodia* és una lamentació o elegia per a un difunt.

Quan, a partir dels anys setanta, va començar a dirigir les orquestres més prestigioses d'Europa i Amèrica, Penderecki va començar a donar l'esquena a l'avantguarda i l'experimentalisme. Una de les conseqüències de dirigir va ser haver d'estudiar el repertori simfònic del s. XIX i això va influir en la seva pròpia obra. A partir d'aquí la seva música va començar a ser més tonal, harmònica, tradicional i molt en la vena dels compositors que ell admirava: Wagner, Mahler i, sobretot, Bruckner. En aquesta segona etapa, les seves obres esdevenen monumentals, grandioses i desraonadament colossals com és el cas de *Les set portes de Jerusalem*. Escrites per a gèneres tradicionals i de gran format com la simfonia, l'òpera i l'oratori i a diferència de les

PENDERECKI, PER NILS BURWITZ

composicions de l'etapa anterior, aquí hi ha melodies, però són melodies cromàtiques i indefinides. El *Concert per a violí i orquestra núm. 2* i el *Concert per a violoncel i orquestra núm. 2* (dedicat a Rostropovich) són bons exemples d'aquest període neo-romàntic i monumental.

Els dos aspectes addicionals que acaben de perfilar la visió artística de Penderecki són, per una part, l'interès per les causes socials i, per una altra, la seva religiositat. A més de *Trenodia*, el compositor ha escrit, entre moltes altres, *Dies irae*, dedicat als morts d'Auschwitz, i *Kosmogonia*, obra que commemora el vint-i-cinc aniversari de l'ONU. Com a fervent catòlic i anti-comunista militant, Penderecki també ha compost moltes peces de tema religiós. El millor exemple és la *Passió segons sant Lluc*, obra que astutament absorbeix les sonoritats etèries i "orientals" de la música de l'església ortodoxa.

Penderecki ha estat durant tota la seva carrera professional un compositor de gran èxit. Per la raresa que suposa, això ha despertat moltes sospites. Si el canvi de compositor avantgardista a creador més tradicional va provocar l'ira dels sectors més experimentals de la música, el llenguatge neo-romàntic de la segona etapa ha estat criticat per ser genèric i per just transmetre generalitats emocionals sense matisos (terror, dolçor, etc.), no de bades la seva música s'ha utilitzat sovint a pel·lícules de por (*L'exorcista* i *El resplendor*, per exemple). A més a més, la tendència irrefrenable cap als gèneres de grans dimensions fa que alguns esnobs es demanin si algunes de les seves obres de gran format són artísticament colossals o si es tracta simplement de teatre vacu, d'espectacle estèril.